בסיעתא דשמיא

תורת חיים

גליון מספר 523 • שנה שלוש עשרה • פרשת וירא • תשפ"ז

חינוך מן האבות דבר ראש הישיבה שליט"א

להודיע

לא להסתפק בידיעה. צריך להשמיע לילד את מעלותיו, ואת כל האון והחן שהשקענו עבורו.

"חביב אדם שנברא בצלם. חבה יתרה נודעת לו שנברא בצלם, שנאמר (בראשית ט' ו'), **כי בצלם אלהים עשה את האדם. חביבין ישראל שנקראו בנים למקום. חבה יתרה נודעת להם שנקראו בנים למקום, שנאמר** (דברים י"ד א'), **בנים אתם לה' אלהיכם. חביבין ישראל, שניתן להם כלי חמדה. חבה יתרה נודעת להם שניתן להם כלי חמדה שבו נברא העולם, שנאמר** (משלי ד' ב'), **כי לקח טוב נתתי לכם, תורתי אל תעזובו"** (אבות ג' י"ד)

רע"ב: "חבה יתירה נודעת לו. רמב"ם פירש: חבה יתירה הראה הקב"ה לאדם, שהודיעו ואמר לו: ראה שבראתיך בצלם. שהמטיב לחברו ומודיעו הטובה שעשה עמו, מראה חבה יתירה, יותר משאילו הטיב עמו ואינו חשוב בעיניו להודיעו הטובה שעשה עמו. ויש לפרש חבה יתירה נודעת להם, חבה גלויה ומפורסמת, שלא בלבד אהבה מסותרת היה לו למקום [ברוך הוא] עם האדם, אלא אף חבה גלויה וידועה לכל".

לשון הרמב"ם חריפה יותר: "שהודעת מה שהטיבו לו שיעור הטובה היא הטבה אחרת. כי פעמים שיגמול אדם טובה לאיש מבני אדם על דרך רחמנות, ולא יודיעהו שיעור מה שעשה עמו, מפני שהוא נבזה בעיניו".

שלוש דרגות מנה התנא בגודל מעלתם וחיבתם של עם ישראל: **א.** שנבראו בצלם, דהיינו שניתנה בהם דעת, מה שאין בשאר בעלי חיים. אמנם דרגה זו אינה רק לישראל, אלא לכל אשר יקרא אדם. **ב.** שנקראו בנים למקום. זוהי אהבת הבורא לעם ישראל, והקירבה אליו שניתנה רק לעם ישראל ולא לשאר האומות. **ג.** שניתן להם כלי חמדה, שקיבלנו את התורה שעליה מושתת העולם, שהיא מחזיקה ומקיימת את העולם, והיא החיבור הכי גבוה שיכול להיות לאדם עלי אדמות לקב"ה ולדעתו, ומביאה את הלומד אותה לדרגה הכי גבוהה שאפשר להשיג בזה העולם, בחכמה, בדעת ובמידות טובות.

> **"אוי לו לאדם שאינו מכיר את ליקויי נפשו, אבל אוי ואבוי לאדם שאינו מכיר את מעלותיו, כי הן אפילו את כלי עבודתו אינו מכיר!**

לגבי כל אחת משלוש הדרגות, לא מסתפק התנא בידיעה שזכינו למעלה זו, אלא מפרט גם הטבה נוספת שנתן לנו הקב"ה יחד עם כל אחת מההטבות, שהודיענו בפירוש על מתנה טובה זו שנתן לנו. זאת ללמדנו: **א.** שההטבה מצד עצמה אינה מושלמת בלי שמקבל הטובה ישמע עליה מפי הנותן. **ב.** לא רק כדי שהמקבל ידע שקיבל. גם אם המקבל יודע שקיבל, עדיין מחויב הנותן לספר לו מה שנתן לו. עד כדי כך שאם לא יאמר לו, זה מראה זלזול בכבודו של המקבל. **ג.** כאשר מדובר על מתנה שמרוממת מעלת המקבל, לא מספיק שהמקבל עצמו ידע וישמע שקיבל, אלא שצריך שגם אחרים ישמעו על כך. לא רק כדי לרומם קרנו בעיני אחרים, אלא כדי לתת משמעות חזקה יותר לאותה חיבה שמתבטאת בנתינת המעלה.

פעמים רבות שמעתי מאמו"ר שליט"א בשם מו"ר המשגיח הרב שלמה וולבה זצוק"ל שבדורות האחרונים לא סובלים כ"כ מחטא הגאוה אלא בעיקר מחטא השפלות, שאנשים אינם מכירים מספיק במעלתם. ומה בכך? הביא ב"עלי שור" (ח"א עמ' קס"ט) בשם מו"ר המשגיח ר' ירוחם ממיר זצוק"ל: "אוי לו לאדם שאינו מכיר את ליקויי

נפשו, אבל אוי ואבוי לאדם שאינו מכיר את מעלותיו, כי הן אפילו את כלי עבודתו אינו מכיר!״.

אדם שאינו מכיר מעלת עצמו, לא זו בלבד שאינו יודע מהם הכלים שקיבל מהבורא יתברך להצלחתו במילוי תפקידו, אלא גם יזלזל בעצמו, ואדם שמזלזל בעצמו, מתנהג כאדם מזולזל, ומרשה לעצמו הרבה התנהגויות שאינן מתאימות לרום מעלתו.

אחת המתנות הכי חשובות שאנחנו יכולים ומחויבים לתת לילדינו ותלמידינו כחלק ממצוות חינוך, היא להחדיר בהם את תחושת המכובדות ואת הכרת מעלותיהם, כי רק מי שירגיש מכובד, יתנהג מכובד, וימנע מכל מה שסותר את מעלתו וכבודו.

כל ילד וילדה מעם ישראל צריכים לשמוע שוב מה שאין בשום בריה בעולם מלבד בני אדם. זכית גם להיות בן חביב ואהוב אצל הקב״ה, חיבה מיוחדת שלא זכו לה אומות העולם, אלא רק עם ישראל, שהם פחות מחמישית האחוז מכלל יושבי תבל. זכית לקבל את התורה שמביאה אותך לדרגת מלאך, ולקרבת הבורא יתירה ונעלה עוד יותר, ואם זכית גם להיות בחור ישיבה בן תורה שמשקיע רוב זמנו ומרצו בתורה, הרי אתה ממש מהמיעוט במיעוט שזכו להיות לגיונו של מלך, משמר הכבוד של מלך מלכי המלכים, נזר הבריאה!

בנוסף לזה צריך להשמיע לו את מעלותיו המיוחדות לו, את כל מה שזכה לקבל במתנה מהקב״ה, ואת כל מה שזכה לקנות בעמלו ובזכות החינוך המיוחד שזכה לו בבית ובמסגרות החינוכיות.

צריך להשמיע באוזניו גם כל מאמץ והשקעה שעשינו עבורו. זה לא בשבילנו, זה בשבילו. בשביל שירגיש כמה הוא חשוב וכמה הוא נכבד בעינינו ובליבנו. כי אם אנחנו עושים עבורו ואיננו מפרטים לו, הרי זה נתפס כזלזול בכבודו, שהוא כ״כ נבזה בעינינו שלא ראוי שנפרט לו כמה חשוב לנו להיטיב לו, כפי שכתב הרמב״ם.

לא רק הוא צריך לשמוע את מעלותיו ואת מה שעשינו והשקענו עבורו, אלא גם הסביבה שלו, המשפחה והחברה, צריכים לשמוע את שבחיו ומעלותיו, ואת ההשקעות שהשקענו בו ועבורו, כדי שיגדל כבודו בעיניהם, וממילא יגדל כבודו בעיני עצמו. כי כשאחרים שומעים כמה הוא חשוב ונכבד, הם חושבים עליו במושגים של נכבדות, מתייחסים אליו במושגים של נכבדות, וממילא אף הוא מתנהג בסביבתם בנכבדות.

״**חיבה** יתירה נודעת להם״. החיבה והאהבה שאנחנו רוחשים לילדינו ותלמידינו צריכות להיות ידועות להם. לא מספיקה הידיעה, אלא הם צריכים לשמוע שוב ושוב כמה אנחנו אוהבים ומחבבים אותם. התלמידים צריכים לשמוע שאנחנו בחרנו בהם ורוצים בהם, ומחבבים ואוהבים אותם, ולא בטעות ובאילוץ הם נקלעו לחינוכנו.

במקום לריב עם הילד שילבש כובע וחליפה, שילבש רק בגדים שמתאימים לבן תורה, שיסתפר כבן תורה ויתנהג רק כבן תורה, נשנן לו את מעלותיו, נחדיר בו את תחושת המכובדות, וממילא יתלבש ויתנהג במכובדות, וימנע מכל מה שסותר זאת. בכך נזכה לקיים מה שהגדיר הסבא מסלבודקה זצוק״ל כיסוד תפקיד המחנכים: ״להחיות רוח שפלים, ולהחיות לב נדכאים״.

מבי מדרשא תלמידי מנחת יהודה- בעריכת הבה״ח אליה יאיר ביטון נ״ו

לא ירש בן האמה הזאת עם בני״ (כ״א י׳)
שרה שראתה שישמעאל מושחת במידותיו, פחדה שהוא יקלקל את יצחק.
ושאל הרב ״צוף דבש״ זצ״ל, מדוע לא הניחה שאדרבה יצחק יחזירהו למוטב
בטוב מידותיו ויראת חטאו? מכאן ראיה שכאשר יש חבר רע – מירב הסיכויים
שהוא ישחית את הטובים ולא להיפך.
הבה״ח **אליה יאיר ביטון** נ״ו

כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו״ (י״ח י״ט)
רבינו יצחק עראממה זצ״ל עמד על כך ש״ידעתיו״ לשון עבר ו״יצוה״ לשון עתיד ונרמז כאן יסוד
ועיקר שהבורא יתברך נותן לאדם מראש את הנחוץ לו לצורך התעלותו, את השכל ואת הכישרון
ועליו למלא ייעדו ולהצדיק את המתנות שניתנו לו ממרום.
הבה״ח **איתמר זליכה** נ״ו

״וה׳ פקד את שרה״ (כ״א א׳)
שאל הגאון רבי שלום אבוחציראה זצ״ל, מדוע כפל הכתוב הענין במלים שונות ״וה׳ פקד את שרה כאשר אמר ויעש ה׳ לשרה כאשר דיבר״?
על פי דרשת חז״ל בפסוק: ״ותהי שרה עקרה אין לה ולד״ שגם כאן יש כפל מלים ודרשו שלא זו בלבד שהייתה עקרה אלא שלא הייתה ראויה לילד כלל.
לפיכך זקוקה היתה לנס כפול, לא רק לפקידת עקרות אלא גם לעשיה ושינוי טבעה. כי לא יפלא מה׳ דבר.
הבה״ח **רפאל רפאלי** נ״ו

״ולא זשכת את בנך את יזזידך מבזני״ (כ״ב ט״ז)
שאל הגאון מה״רש פרימו זצ״ל, מהו עתה ידעתי כי ירא אלוקים אתה,הלא אברהם אבינו עליו השלום כבר עמד בעשרה ניסיונות ומעשי צדקותיו היו מפורסמים בשמים ובארץ, רוח המקום נוחה הימנו כרוח הבריות.

אלא כבר נאמר כי אדם יראה לעיניים ורק ה יראה ללבב.
אם כן מנין נדע שלבבו של אברהם אבינו שלם ביראה ואהבת ה' ורגשותיו תואמים את מעשיו? ברם,
הרי מכל מצווה נברא מלאך, ואם יש חסרון במצווה יש חסרון במלאך.
אמר המלאך, עתה ידעתי שאתה מושלם שכן נבראתי ממצותיך ונבראתי מושלם.
הבה"ח **נהוראי נחום** נ"י"ו

מבי מדרשא תלמידי תורת חיים- בעריכת הבה"ח חננאל בנימין שבת נ"י"ו

"**והוא יושב פתח האוהל כחם היום**" (י"ח א')
חז"ל אומרים, שאברהם יושב ליד פתחו של גיהנם ואינו מניח להכנס למי שנימול, וזה מרומז בפסוק יושב פתח האוהל "כחום היום", הכוונה לגיהנם שבוער כאש.
הבה"ח **בן ציון יצחקוב** נ"י"ו
יש להבין מה השייכות בין שני הדברים הנזכרים בפסוק זה. עוד יש להבין מדוע יושבים הדיינים בדין, ולא עומדים, כמו שעומדים בתפלה. הרי גם בדין עומדים הם בפני השכינה. מהר"י אסאד מחלק שבתפילה השכינה מקדימה לבא, לכן אינו רשאי לישב בשעה שהשכינה שם, אבל הדיינים בתחילה הם יושבים לדין ואח"כ באה השכינה ושורה שם, לכן אינם מחויבים לעמוד. כאן היה אברהם יושב ובקש לעמוד, אמר לו הקב"ה שב ואני אעמוד מאחר שכבר ישבת, ואתה סימן לבניך שהם יהיו יושבים בדין ואני אעמוד עליהם, מאחר שהם יושבים בתחילה.
הבה"ח **חננאל בנימין שבת** נ"י"ו

"**אל נא תעבור מעל עבדך**" (י"ח ג')
כתוב נא והוא לשון בקשה, מפני שאברהם התחנן אליהם וביקשם שיבואו לביתו, ומזה רואים מהו אהבת חסד ורודף צדקה וחסד.
הבה"ח **משה לאם** נ"י"ו

"**ובן הבקר אשר עשה**" (י"ח ח')
כתוב במדרש שפר אחד ברח ממנו, ועשה פר אחר ע"י ספר יצירה על ידי שם מסוים, וזה הוא אשר עשה.
הבה"ח **אברהם טרי** נ"י"ו

"**והנה בן לשרה אשתך**" (י"ח י')
"בן לשרה" בגימטריא "זה מעשה נסים", משום ששרה היתה אילונית שאינה יולדת, ומעשה נסים היה לה שילדה, כמו שכתבו התוס' (גיטין מ"ו ד"ה המוציא).
הבה"ח **איתמר ישראל** נ"י"ו

"**והנה בן לשרה אשתך**" (י"ח י')
"בן לשרה" בגימטריא "זה מעשה נסים", משום ששרה היתה אילונית שאינה יולדת, ומעשה נסים היה לה שילדה, כמו שכתבו התוס' (גיטין מ"ו ד"ה המוציא).
הבה"ח **איתמר ישראל** נ"י"ו

"**ואברהם ושרה זקנים באים בימים חדל להיות לשרה אורח כנשים**" (י"ח י"א)
כתב על כך בילקוט הגרשוני בדרך חידוד, שהיה קשה למקרא מה שאברהם אמר להביא קמח ושרה אמרה להביא סולת, הרי דרך האשה להיות עינה צרה באורחים, ואיך רצתה לתת להם סולת שהוא יותר משובח? לכן אמר "ואברהם ושרה זקנים באים בימים", על כן לעת זקנתה כי קרבו ימיה למות, "חדל להיות לשרה אורח כנשים", עזבה דרך הנשים, והשתדלה לגמול חסד עם האורחים בעין יפה, כדי להכין לה צידה לעולם הבא.
הבה"ח **יוסף ישי** נ"י"ו

"**ויקמו משם האנשים וישקיפו על פני סדום**" (י"ח ט"ז)
לעיל בתחילת הפרשה הובא ברש"י ששלושה מלאכים באו לאברהם אבינו: אחד לבשר את שרה, אחד להפוך את סדום, ואחד לרפא את אברהם. לכאורה קשה, לשם מה הוצרך המלאך שנשלח להפוך את סדום לעבור דרך אברהם, מדוע לא הלך ישירות לסדום? באר המהר"ל ב"גור אריה", שמלאך זה שהיה צריך להפוך את סדום אמר לפני הקב"ה "רבונו של עולם, מדוע אתה כועס על אנשי סדום? הרי אנחנו המלאכים כבר אמרנו לך מראש שלא לברוא את האדם מכיון שלא יעמוד בנסיונות וירשיע". אמר לו הקב"ה "בסדר גמור, תעבור קודם אצל אברהם אם הוא עמד בזה או לא". ואז מה קרה? "ויקומו משם האנשים וישקיפו על פני סדום" – כשראו את אברהם, אז השקיפו על פני סדום, אמרו אם כך אין ברירה, מוכרחים להפוך את סדום, שכן נוכחנו לדעת שאדם כן יכול לעמוד בציווי ה'.
הבה"ח **דניאל אמינוב** נ"י"ו

"**וה' פקד את שרה**" (כ"א א')
אומר רש"י המתפלל על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה. מספרים שאחד בא להתאונן בפני צדיק אחד שחבירו פתח חנות סמוך לחנותו ומוכר את אותם חפצים, ענה לו הצדיק תתפלל שיבואו קונים אצל חברך וממילא תתברך גם אתה מזה.
הבה"ח **ליאור אהרן** נ"י"ו

נפלאותיך אשיחה מתוך הספר 'נפלאותיך אשיחה' מאת הרב אליהו נחום זצ"ל

מה רמז הרב בשתיקתו?

וַיֹּאמְרוּ אֵלָיו אַיֵּה שָׂרָה אִשְׁתֶּךָ וַיֹּאמֶר הִנֵּה בָּאֹהֶל. (י"ח, ט')
לא אמרו חכמים ז"ל שיהיה אסור לדבר עם האישה, הא דסוף קידושין (ע' ע"א) דקאמר רב נחמן לרב יהודה לישדר שלמא לילתא, ואמר הכי אמר שמואל קול באישה ערוה, דמשמע משום כך אסור לשאול בשלומה, התם הכי פירושו - דירחק האדם שלא ידבר עם האישה במקום שאין צריך לו, אבל במקום שהוא מן הראוי לעשות, כגון זה, דדרך

ארץ לשאול בשלום האישה, אינו אסור, דשלא לצורך אל יעשה. (גור אריה)

דברי פי חכם חן

אל ה'שרף מבריסק', הגאון רבי יהושע לייב דיסקין זצ"ל, באה אישה בטענה, כי בעלה מונע עצמו מדיבור עימה, מרוב שקדנותו ויראתו.

שלח הגרי"ל לקרוא לאברך, ובמכוון קרא לו בזמן שעמד לסעוד סעודתו. האברך הגיע בבהלה לבית הגרי"ל מלא פחד ויראה. בהיכנסו אמר, "שלום עליך רבי ומורי", אולם הגרי"ל לא השיב לו, והאברך נשאר עומד בצד.

נטל הגרי"ל את ידיו ובירך, המשיך בסעודה ושתק, וכמובן שהאברך חש ברע עד למאוד, הרי הרב קורא לו אך אינו מחליף עימו ולו מילה אחת!

סיים הגרי"ל את סעודתו ובירך ברכת המזון, ועדיין לא אמר לו דבר, רק כעבור מספר דקות אמר לו, "כעת אתה כבר יכול ללכת"...

הבין האברך מה רמז לו הרב בשתיקתו, בכדי להמחיש לו הלכה למעשה, מהי התחושה של חוסר התייחסות, כיצד מרגיש אדם שלא משוחחים עימו... [ואיזו הרגשה חשה אישתו כשלא משוחחים עימה, והיחס אליה אינו פחות מספר הלימוד]...

דרך חתנים לשאול לרבותיהם, כיצד לשוחח עם המדוברת לפני האירוסין, אולם מדוע אינם שואלים כיצד מדברים עם האישה לאחר הנישואין?!

הגה"צ רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, היה מקציב לאישתו זמן מיוחד לשוחח עימה.

וכדי שלא יתבטל מלימוד התורה, מצא עצה גם לזה, וקבע כל יום שיעור עם אישתו לחצי שעה ב"עין יעקב".

כשהנשים בשכונה שמעו שהרב לומד עם אישתו, ביקשו ממנה שתשפיע על בעלה שגם הם יצטרפו לשיעור זה. כשהציעה זאת לבעלה אמר לה, "זמן זה הקצבתי רק לך, ואיני מוכן לצרף לעניין זה נשים אחרות". (בית ומנוחה)

מהנעשה ונשמע

יום הבחור-הבוחר

יום הבחירות נוצל היטב בישיבה לקידוש שם שמים והתחזקות בבחירות נכונות וטובות. מלבד פרקי התהילים שנאמרו בהתעוררות לריבוי כבוד שמים וכבוד לומדי התורה, נוצלו זמני ההפוגה לפתיחת קלפיות בהם בחרו הבחורים את הבחירות שלהם במה להתחזק. ברוב קולות נבחר נושא הדיבור עם השם, כאשר ההזדהות לצורך הבחירה בקלפי התקיימה במענה לשתי שאלות: במה אתה מיוחד? איזה מעשה טוב עשית השבוע?

למרות סמיכות הישיבה לקלפי, המולת הרחוב לא הצליחה לחדור אל בין כתלי הישיבה, ולא זכתה לתשומת לב הבחורים השקועים בעולם של התעלות רוחנית.

מילתא דבדיחותא

בעריכת הבה"ח נהוראי נחום ני"י

אדם הגיע למסעדה "אני אלרגי לכמה דברים, וגם צמחוני וטבעוני, מה אני יכול להזמין?" "מונית" ענה לו המלצר.

דוד: "איך אני לא סובל את אלה שאומרים כן גם אני". חיים: "כן גם אני."

שוטר מבקש מנהג ללכת על קו ישר כדי לבדוק אם הוא לא שתוי. הנהג: "תיישרו את הקו ואז אלך עליו."

מזל טוב לרגל פתיחת השנה הי"ג להוצאת העלון